

Inleiding Cantate 115 - zondag 26 november 2017

'Mache dich, mein Geist, bereit'.

We bereiden ons voor, waarop?

Op de flyer en de Bachcantate-website kon u al lezen dat die voorbereiding te maken heeft met komende kerstfeest, volgende week start immers de advent.

In de tijd van Bach werd de komst van Jezus echter ook en vooral sterk in verband gebracht met de eindtijd en het laatste oordeel. God werd, naar goede protestantse traditie, meer gezien als een strenge rechtvaardige en oordelende God dan als een liefdevolle en kwetsbare zoals die in de kribbe ligt.

De cantate eindigt dan ook met de grimmige tekst

Denn die Zeit

Ist nicht weit,

Da uns Gott wird richten

Und die Welt vernichten.

Bach componeerde deze cantate voor 5 november 1724. Dit was in zijn tweede jaar als cantor van de Thomaskirche in Leipzig. Alle cantates uit dat jaar zijn zogenaamde koraalcantates, steeds gebaseerd op een bekend luthers kerkgezing. Het koraal waarop de cantate van vandaag is gebaseerd is van de hand van Johann Burchard Freystein uit 1695. Op strenge wijze waarschuwt de dichter dat zomaar onverwacht de ultieme afrekening plaats kan vinden: Zorg dus dat je voorbereid bent: wakker, smekend en biddend!

Wache, fleh und bete!

Zoals in alle cantates van zijn tweede jaargang neemt Bach de teksten voor openingskoor en slotkoraal letterlijk over van het eerste en laatste (tiende) couplet van het koraal. De aria's en recitatieven parafraseren op de tussenliggende acht coupletten.

De delen 2 en 3, de alt-aria en het bas-recitatief hebben als leidthema de wakkere, waakzame geest.

Zo zingt de alt:

*Ach schläfrige Seele,
wie ruhest du noch?
Ermuntre dich doch!*

Begeleid door de hobo en strijkers hoort u een onmiskenbaar slaaplied op het 3/8 ritme van de siciliano; muzikaal herinnert het aan het Erbarme dich uit de Matthäus-Passion. Maar let op hoe het rustige adagio van deze aria plotseling overgaat in een allegro als ze zingt: Es möchte die Strafe dich plötzlich erwecken.

De bas belooft ons in het recitatief genade voor een waakzame geest:

*Er sendet dir sein Gnadenlicht
Und will vor diese Gaben,
Die er so reichlich dir verspricht,
Nur offne Geistesaugen haben.*

In de delen 4 en 5, de veel geroemde sopraan-aria en het tenor-recitatief staat de oproep tot smeekbede en gebed centraal.

De sopraan zingt ons op dee- en weemoedige wijze toe: *Bete aber auch dabei, mitten in dem Wachen!*

En van de tenor horen we: *Er sehnet sich nach unserm Schreien,*

In het slotkoraal keert ten slotte met alle kracht de oproep terug:

*Drum so laßt uns immerdar
Wachen, flehen, beten,*

We gaan nu, 293 jaar en 21 dagen na de Uraufführung, uiteraard met wakkere geest, luisteren naar

Mache dich mein Geist bereit!